

Krystyna Chałasińska

Instytut Włoski dla Zagadnień Afryki - Istituto Italiano per l'Africa, Roma

---

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 15/2, 164-166

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

organizacji społeczno-politycznych itp., 4) aspiracji, 5) zachowania się w pewnych bliżej sprecyzowanych sytuacjach, które mają lub mogłyby mieć miejsce w przedsiębiorstwie.

Przeciętny czas trwania wywiadu — ok. 1 godziny. Każdy ankieter przeprowadzał mniej więcej 4 wywiady dziennie. W czasie naszego pobytu w Zagrzebiu ten etap badań był w toku realizacji.

Badania typu wyżej omówionych są bardzo pracochłonne, a co za tym idzie i kosztowne. Wymagają także odpowiedniej sprzyjającej atmosfery, tzn. przychylnego ustosunkowania się władz i społeczeństwa. Z tego co zaobserwowaliśmy, można wnosić, że badania empiryczne jugosłowiańskich socjologów, jako skierowane na wyjaśnienie bardzo doniosłych z praktycznego punktu widzenia problemów, cieszą się wyraźnym poparciem tak centralnych władz, jak i różnych organizacji i instytucji społecznych na rozmaitych szczeblach. Instytucje te z jednej strony finansują badania i pomagają w ich organizacji, z drugiej starają się drogą propagandy i uświadczenia ich znaczenia stworzyć w społeczeństwie przychylną dla nich atmosferę, co jest warunkiem *sine qua non* osiągnięcia pomyślnych rezultatów. Czy i o ile im się to udaje, trudno jeszcze odpowiedzieć. Większość badań, z którymi zapoznaliśmy się, jest w toku i nie znane są ich wyniki. Wydaje się jednak, że jeżeli nawet pewna nieufność, zrozumiała zresztą wobec braku tradycji takich badań, istniałaby wśród części społeczeństwa, to szeroki rozmach i przychylny stanowisko władz potrafią tę sytuację dość szybko zmienić.

Tadeusz Miller, Stefan Szostkiewicz

INSTYTUT WŁOSKI DLA ZAGADNIEŃ AFRYKI. ISTITUTO ITALIANO PER L'AFRICA, ROMA

Instytut Włoski dla Zagadnień Afryki powstał w 1956 r. W myśl statutu z 15 marca 1956 r. Instytut jest „narodowym ośrodkiem, którego celem jest zbieranie i gromadzenie dokumentacji, rozwój działalności włoskiej w Afryce, obserwacje, badania, studia oraz upowszechnianie wiedzy o Afryce w celu przygotowania do udziału w życiu, problemach i procesie rozwoju kontynentu afrykańskiego; Instytut służy wzrostowi stosunków gospodarczych i kulturalnych, rozwijaniu przyjaźni i współpracy włosko-afrykańskiej, w ramach akcji kierowanych przez rząd i przy udziale instytucji, organizacji i uczelni o podobnych celach”.

Opierając się na oficjalnym cyrkularzu Instytutu, podajemy o nim następujące informacje. Na czele Instytutu stoi rada administracyjna wybierana przez ogólne zgromadzenie członków na 3 lata. Poza prezesem i dwoma wiceprezesami w skład jej wchodzi 18 członków wybieranych spośród wybitnych osobistości: członków parlamentu, władz państwowych, profesorów uniwersytetów, przedstawicieli życia ekonomicznego. Z urzędu wchodzi do rady przedstawiciele ministerstw i różnych instytucji państwowych.

Z Instytutem współpracują komisje naukowe o charakterze konsultacyjnym; zajmują się one także badaniami w zakresie zagadnień Afryki. Obecnie działają w Instytucie następujące komisje: ekonomiczna, naukowo-kulturalna, etnograficzno-językowa oraz dla zagadnień Euroafryki.

Na czele Instytutu stoi sekretariat generalny, który kieruje pracami i badaniami Instytutu. Wśród biur Instytutu nadrzędne miejsce zajmuje biuro studiów. Biuro studiów inicjuje, organizuje i wykonuje prace o charakterze naukowym, kulturalnym, dydaktycznym i informacyjnym: zbiera informacje i dokumenty, orga-

nizuje konferencje, kongresy i zjazdy naukowe, utrzymuje stosunki z innymi krajami i prowadzi międzynarodową wymianę doświadczeń.

Biuro studiów Instytutu prowadzi kursy poświęcone kulturze afrykańskiej, organizowane w większych miastach włoskich przy pomocy i za pośrednictwem prowincjonalnych ośrodków Instytutu. Na kursy uczęszcza rocznie około 6000 słuchaczy. Od roku 1957/8 prowadzi się, oprócz kursów języków afrykańskich, przeznaczonych dla osób emigrujących do Afryki, dwa rodzaje kursów systematycznych:

1) kurs specjalizacji dydaktycznej w zakresie wiedzy o Afryce; obejmuje on geografie, etnografie, historię Afryki z uwzględnieniem wkładu Włoch w rozwój Afryki oraz elementów włoskiej polityki afrykańskiej;

2) kurs przeznaczony specjalnie dla emigrantów do krajów tropikalnych; ten kurs zapoznaje słuchaczy z prawem emigracyjnym, z historią emigracji włoskiej w Afryce, z klimatem Afryki, higieną w tropikalnych warunkach, z systemem nauczania i szkolnictwem w Afryce.

Do nauki na tych kursach wydawane są skrypty corocznie uzupełniane. Biblioteka Instytutu liczy około 40 000 tomów; prócz tego zbiory dokumentów i czasopism.

W marcu 1957 r. w Instytucie powstała sekcja ekonomiczna mająca na celu ekspansję gospodarczą i finansową Włoch w Afryce. W tym celu opracowuje się monografie krajów Afryki, organizuje się spotkania między przedstawicielami rządów, działaczami i ekspertami Włoch i krajów Afryki, wysyła się misje ekonomiczne i techniczne do krajów afrykańskich. W 1958 r. misje takie gościły w Ghanie, Liberii i Nigerii; w grudniu 1959 r. — na Wybrzeżu Kości Słoniowej, w Gwinei, Sierra Leone i Senegalu.

Instytut wydaje serię prac z zakresu polityki i historii Afryki. Wiele publikacji o charakterze propagandowym uwzględnia w szczególności zainteresowania młodzieży afrykańskiej. Instytut ma sieć swoich korespondentów w Afryce również poza zasięgiem dawnych kolonii włoskich: w Akrze, Kairze, Casablance, Johannesburgu, Lagosie, Leopoldville, Nairobi, Salisbury i in.

W 1958 r. został wydany pierwszy afrykański przewodnik handlowy *Guida del Commercio Africano, Afrital* w językach: włoskim, francuskim, angielskim i arabskim. Przewodnik zawiera 3000 firm handlowych afrykańskich i 1200 włoskich działających w Afryce.

Instytut wydaje „La Voce Dell’Africa” („Głos Afryki”) dwutygodnik o charakterze informacyjnym o dużym zasięgu, przeznaczony dla członków Instytutu oraz dla kolonistów włoskich w Afryce. Wydawany przez Instytut dwumiesięcznik „Africa” poświęcony jest dokumentacji naukowej.

Instytut prowadzi Muzeum i ośrodek filmowy dla filmów o tematyce afrykańskiej. Rokrocznie organizowane są do Afryki podróże turystyczne szlakiem Neapol, Sycylia, Malta, Trypolis i z powrotem.

Instytut zorganizował ośrodek w Kalabrii o charakterze naukowo-wypoczynkowym dla studentów afrykańskich i włoskich. W Rzymie znajduje się prowadzony przez Instytut ośrodek włosko-afrykański — miejsce spotkań intelektualistów i studentów afrykańskich i włoskich. Ośrodek ten posiada własne biuro dla opieki nad studentami afrykańskimi i rozporządza stypendiami rządu włoskiego.

W październiku 1958 r. w Instytucie odbyła się pierwsza międzynarodowa konferencja instytutów europejskich, zajmujących się zagadnieniami Afryki. Konferencję przygotował Instytut włoski przy pomocy holenderskiego Afrika Institut w Amsterdamie i Deutsche Africa Gesellschaft w Bonn. W konferencji wzięły

udział instytucji belgijskie, brytyjskie, francuskie, holenderskie, niemieckie, portugalskie i włoskie.

W 1959 r. Instytut zorganizował drugi światowy kongres czarnych intelektualistów i artystów. Kongres odbył się w Rzymie w dniach 26 III—1 IV 1959 r. Referaty kongresowe opublikowane zostały w dwóch specjalnych tomach czasopisma „Présence Africaine” wydawanego w Paryżu: I pt. *L'Unité des cultures Négro-Africaines* („Présence Africaine”, Fév.-Mai 1959, stron 430) i II pt. *Responsabilités des hommes de culture* („Présence Africaine”, Août-Nov. 1959, stron 368).

Krystyna Chalasińska

ARNOŠT BLÁHA (1879 — 1960)

Profesor Arnost Blaha, zmarły w 1960 r., rówieśnik Stefana Czarnowskiego, starszy o 3 lata od Floriana Znanieckiego, był w gronie pierwszych autorów „Przeglądu Socjologicznego” (1930—1931). W pierwszym roczniku „Przeglądu Socjologicznego” jest artykuł jego pióra pt. *Współczesna socjologia czeska*. W artykule tym pisał o sobie: „Do zwolenników realizmu krytycznego zalicza się również autor niniejszej rozprawy, profesor socjologii Uniwersytetu im. Masaryka w Brnie, Dr Arnost Blaha, a mianowicie swoją monografią *Město (Miasto — 1914)*, w której rozpatruje materialne, gospodarcze, społeczne oraz polityczne i psychiczne warunki owego zjawiska, które nazywamy urbanizacją; jego podstawowych cech dopatruje się autor w rysach indywidualizujących, racjonalizujących oraz zsolidaryzowujących. Tym samym stanowiskiem realizmu krytycznego kieruje się również w swoich pracach powojennych: *Filosofie mravnosti (Filozofia moralności)*, *K psychologii doby (Przyczynki do psychologii życia współczesnego)*, *Současné názory mravní (Współczesne zapatrywania moralne)*, *Základy mravnosti (Podstawy moralności)*, *Mravní výchova z hlediska sociologického (Wychowanie moralne z punktu widzenia socjologicznego)*, *T. G. Masaryk — filozof synergismu*, *Sociologie dělníka a sedláka (Socjologia robotnika i włościanina)*, *Sociologie dětství (Socjologia wieku dziecięcego)*, *Problemy lidové výchovy (Problemy wychowania ludowego)*, *Zásady pokrové politiky (Podstawy polityki postępowej)*, *O laický základ mravní výchovy (O świecką podstawę wychowania moralnego)*”. Przez realizm krytyczny w socjologii Blaha rozumiał kierunek opierający się na dokładnej obserwacji empirycznej oraz na analizie krytycznej uwzględniającej zarówno subiektywną, jak i obiektywną stronę rzeczywistości społecznej.

Założony przez Blahę kwartalnik „Sociologické Revue” wychodził od 1929 r. do 1948 r. z przerwą w okresie okupacji hitlerowskiej. W latach międzywojennych oprócz „Sociologické Revue”, organu czechosłowackiego towarzystwa socjologicznego, wydawanego w Brnie, ukazywały się dwa inne periodyki socjologiczne: „Sociologie a Socjalní Problemy” w Pradze i „Sociologický Sborník” w Bratysławie.

Skrót pierwszych rozdziałów książki A. Blahy *Socjologia inteligencji* (1937) drukowany był pod takim samym tytułem w „Przeglądzie Socjologicznym” (tom X 1948, wydany w 1949 r.). Analizując strukturę i różnorodne funkcje inteligencji, Blaha akcentował moralny charakter jej przywódce. W artykule tym czytamy: „Krótko: organizuje ona i integruje nie w sprawach partykularnych, lecz całościowych [...] Właściwy sens życia polega na tym, że to wszystko, co nazywamy pracą, dobrami materialnymi, miłością, siłą, poznaniem, wolą — zbiega się w jed-